

NOVI LIST

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
 Trst, Ulica Martiri della Libertà
 (Ul. Commerciale) 5/I. Tel. 28-770
 Za Italijo: Gorica, P.zza Vittoria
 18/II. Pošt. pred. (caseffa post.)
 Trst 431. Pošt. č. r.: Trst, 11/6464
 Poština plačana v gotovini

ŠT. 513

TRST, ČETRTEK 3. SEPTEMBRA 1964, GORICA

LET. XIII.

Automobil kot socialno zlo

Avtomobilske nesreče so povzročile v prvih sedmih mesecih letošnjega leta v Združenih državah nad 25.000 smrtnih žrtev. Če si človek predstavlja to vrsto mrtvecev in grobov, se mora zgroziti, tembolj ker ni v Evropi nič boljše, če ne še slabše, glede na gostejšo obljudenost evropskega prostora.

Spričo tega postaja avtomobilizem eden najvažnejših socialnih problemov našega časa. Navadili smo se gledati nanj samo kot na tehnični in prometni problem, a prav zaradi tega, ker države niso znale pravočasno rešiti prometnih problemov avtomobilizma, je pojav avtomobilizma ušel tehnikom izpod nadzorstva in se razrastle v pošast, ki mori na cestah civiliziranega sveta, mori avtomobiliste same in pešce, mori starčke, ki skušajo izkoristiti kratek presledek v reki avtomobilov, da bi prišli na drugo stran ceste, in mori otroke, ki gredo v šolo ali iz šole, neglede na vse semafore, opozorilne table in na črtaste prehode čez cesto.

Jasno je, da tega problema ne bo nikoli mogoče rešiti samo s pozivi, naj bodo avtomobilisti in pešci previdni in naj se držijo prometnih predpisov. Preveč je faktorjev, ki vplivajo, da se avtomobilski promet ne razvija s tisto avtomatično varnostjo, kot jo predvidevajo in zahtevajo prometni predpisi. In eden izmed teh faktorjev je predvsem človek sam s svojimi nagnjenji k nedisciplini, brezobzirnosti, zlobi in brezbriznosti do bližnjega, pa tudi s svojo raztresenostjo in morebitno telesno nesposobnostjo za hitro vožnjo, ker mu manjka zmožnost hitrih refleksov.

Zato postaja vedno bolj nujno, da pojava avtomobilizma ne omejujemo več samo na področje prometa in tehnike, ampak da ga začnemo obravnavati sociološko. Predvsem bi bilo treba seznaniti ljudi z njegovimi slabimi stranmi, s čimer bi morali začeti že pri otrocih doma in v šoli. Naučiti bi jih morali, da ne bi oboževali stroja, pa čeprav je to avtomobilski stroj, in da bi se zavedali, da prinaša avtomobilizem poleg določene prometne udobnosti človeku tudi precej slabega, ker ga odvrča od zdravih telesnih naporov in ga napravlja za leno gmoto mesa in kosti, ki se začne bati najmanjšega telesnega napora, zlasti če je zvezan s pešhojo. To pa prinaša s seboj vsakovrstne telesne motnje in bolezni.

Seznaniti bi jih morali s tem, da se tisti, ki se vedno in povsod prevaža samo z avtomobilom, osamlja od drugih ljudi, s katerimi ne pride več toliko v dotiko, in postaja egoist in individualist. Osamlja pa se tudi od pokrajine, katere ob nagli vožnji sploh ne more uživati niti ob izletih »v naravo«, tem manj, če sam sedi za volanom.

ZA URAVNOVESENJE GOSPODARSTVA

Na seji dne 31. avgusta je ministrski svet odobril vrsto važnih ukrepov, ki naj bi pripomogli k zaježitvi in postopni odpravi sedanje gospodarske krize. Segel je po nekaterih klasičnih sredstvih, ki jih ekonomisti priporočajo politikom, kadar ni več ravnovesja med globalno ponudbo (proizvodnjo) in globalnim povpraševanjem (potrošnjo), se pravi, kadar je potrošnja v državi večja od proizvodnje. To ima, kot moremo vsi ugotoviti, za posledico splošno povišanje cen, zmanjšanje kupne moči denarja, skratka težnjo k inflaciji.

Prvi in najvažnejši ukrep, ki ga je ministrski svet sprejel v obliki zakonskega odloka in je zato postal takoj (1. t. m.) veljaven, je povišanje prometnega davka (IGE) od 3,3 na 4 odstotke. Povišek znaša torej 20%, pri čemer pa so izzvzeti predmeti široke potrošnje (jestvine), umetna gnojila, kmetijski stroji, semena, razna krmišila za živino, bencin ter dohodki kreditnih operacij.

Z drugim zakonskim odlokom je ministrski svet odredil, da prevzame odslej država v svoje breme določen odstotek socialnih dajatev, ki so jih morali doslej vplačevati delodajavci in delavci. Tako se socialne dajatve delodajavcev znižajo za skupno 2,88%, dajatve delavcev pa za 0,35%. Računajo, da bodo s tem delodajavci letos razbremenjeni za 63.200 milijonov in delavci za 6800 milijonov lir.

Očitno je, da je bil ta ukrep sprejet z namenom, da se pripomore k znižanju proizvodnih stroškov, katerih stalno višanje je

že hudo ogražalo raven proizvodnje in zaposlenosti. Minister Pastore, ki je obenem znan sindikalist, je v tej zvezi izrazil upanje, da bodo spričo teh olajšav podjetniki preklicali že napovedane odpustitve delavcev ali vsaj prenehali z nadaljnjimi odpustitvami.

Ta dva ukrepa sta, kot smo omenili, že postala veljavna 1. t. m. Ministrski svet pa je pripravil še tri druge zakonske osnutke, ki zadevajo davčno politiko in ki jih bo predložil v odobritev parlamentu. Vsi trije so bili sprejeti z namenom, da se omeji zlasti potrošnja luksuznih predmetov in s tem okrepi varčevanje ter omogoči nadaljnje investicije.

TRIJE ZAKONSKI OSNUTKI

Če bo parlament te zakonske osnutke odobril, bodo z njimi prizadeti le bogatejši sloji. Uvesti nameravajo namreč: 1. poseben davek na luksuzne stavbe (luksuzne vile), ki bo znašal 20% obdavčljivega dohodka; 2. povišanje dohodninskega davka in 3. povišanje dopolnilnega davka. Kar zadeva dohodninski davek, se pri kategoriji A (dohodki od kapitala) obdavčljivi odstotek poveča od 26 na 27, pri kategoriji B (dohodki od kapitala in dela) od 24 na 25, vendar le za dohodke, ki pressegajo 100 milijonov lir. Glede kategorije C 1 in C 2, v katero je vključena ogromna večina davkoplačevalcev (dohodki od lastnega dela), bodo z novimi noviški prizadeti davkoplačevalci z več kot 4. 10 in 20 milijoni lir obdavčljivih dohodkov.

Trije nadaljnji zakonski osnutki predvidevajo ustanovitev sklada 100 milijard lir za financiranje srednje in male industrije, ustanovitev sklada 10 milijard lir za gradnjo šolskih poslovnih ter ustanovitev tako imenovanih investicijskih skladov s strani finančnih družb, ki naj omogočijo nemoten razvoj raznih podjetij in s tem zaščiti tiste, ki svoje prihranke vlagajo v razne vrednostne papirje (delnice itd.).

Pri oziromskih strankah so vsi ukrepi naleteli na odločen odpor. Komunisti in ostali skrajni levičarji noudarjajo, da se gospodarska kriza ne more odpraviti samo s posemi, ki v bistvu nuščajo nespremenjeno staro strukturo družbe in gospodarstva. Po njihovem bi morala vlada dati prednost strukturnim reformam, češ da so vzroki krize globlje narave.

Čeprav ni mogoče tašiti, da v teh trditvah ni zrna resnice, vendar tudi drži, da bi reforme, ki jih zahtevajo komunisti, bistveno spremenile sam gospodarski ustroj v Italiji, ki temelji na načelih tržnega gospodarstva. Zato na takšne zahteve ne morejo pristati sedanje vladne stranke. S tega vidika bo tudi zanimiva razprava, ki se bo v kratkem pričela v parlamentu.

Učiti bi jih morali obzirnosti do drugih ljudi, da bi se v avtomobilu ne počutili kot vzvišena bitja, brez odgovornosti in brez obveznosti do bližnjega. Učiti bi jih morali, da drvenje in naglica nista vse in da predvsem nista nujna znaka civilizacije in kulture. Pri ogromni večini sta le manija, neka obsedenost.

In prav to je tisto, kar bi morali preprečevati tako z vzgojo, še bolj pa z zakoni. Jasno je, da bo treba uvesti neko korenito reformo, če bomo hoteli doseči spet varnost na cestah. Ta reforma se ne bo smela omejiti samo na gradnjo avtomobilskih cest, kjer bo promet varnejši, ampak bo morala preiti ali slej določiti zgornjo mejo dopuščene hitrosti na cestah, vsaj na vseh cestah, ki niso določene samo za avtomobiliste. Seveda pa to še ne bo dovolj. Treba bo namreč poskrbeti tudi za najstrožje nadzorstvo in za drakonske kazni za tiste, ki se teh zakonov ne bodo držali, zlasti za tiste, ki bodo povzročili zaradi prehitre vožnje smrtne nesreče. Končno je treba priznati, tudi z zakoni, da so morilci tudi tisti, ki ubijajo z avtomobili, prav tako kakor tisti, ki ubijajo s kakim drugim kosom železa ali jekla. Smrt na cesti ni vedno nesreča, ampak največkrat uboj.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 6. septembra, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Sonce in dež v slovenski pesmi; 10.00 Prenos sv. maše iz Stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Hvaležna ribica«, radijska pravljica (Mara Kalan). Igra RO., vodi Lojzka Lombar; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 15.00 Zlata risanka: Elvis Presley; 16.00 Mojstri groze - J. Sheridan Lefanu: »Gospod sodnik Harbottle« — pripravil Franc Jeza; 17.40 Popoldanski ples; 18.30 Kino, večeraj in danes, urednik Sergij Vesel; 21.00 Iz slovenske folklore - Lelja Rehar: »Na božjo pot, na božjo pot, na Svet' Goro«.

• PONEDELJEK, 7. septembra, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: »Na božjo pot, na božjo pot, na Svet' Goro«; 18.30 Sodobna italijanska glasba; 19.00 Goriški pianisti - Gabriel Devetak, Antonin Dvoržak; Melodija, Valček, Furiant, Serenada; 19.15 Iz lovčevih zapiskov - Ivan Rudolf: »Veverica baletka«; 20.30 Wolfgang Amadeus Mozart: »Figarova svatba«, komična opera v štirih dejanjih.

• TOREK, 8. septembra, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Zenski triki; 18.30 Simfonična dela Richarda Straussa. Junaško življenje, op. 40, simfonična pesnitev; 19.15 Pripovedke o narodnih junakih: »Roland«, napisal Marij Maver; 21.00 Radijska novela - Giuseppe Dessi: »Beg«; 22.50 Sodobna simfonična glasba.

• SREDA, 9. septembra, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Pogled na svet; 18.30 Orkester v osemnajstem stoletju - Francesco Geminiani: Dva Concerta grossa, op. 3: št. 2 v G-duru in št. 3 v e-molu; 18.50 Slovenski romantični samospevi - Josip Pavjič: Pred durmi; Uspavanka II; Mlada pesem; Dedek samonog in Mehurčki. Izvajavci: sopranistka Mileva Pertot, tenorista Miro Brajnik in Janez Lipušček ter basist Danilo Merlak; 19.15 Enej Silvij Piccolomini - Maks Sah: »Njegovo življenje«; 21.00 Simfonični koncert orkestra Italijanske Radiotelevizije iz Rima. Vodi Franco Mannino. V odmoru (približno ob 21.35) Svet umetnosti

• ČETRTEK, 10. septembra, ob: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci; 12.15 Potovanje po Italiji; 17.20 Iz albuma lahke glasbe, pripravila Susy Rim; 18.00 Pevski zbori Julijske Benečije in Furlanije; 18.30 Kvartet v dvajsetem stoletju - Bela Bartok; Godalni kvartet št. 1, op. 7; 19.15 Gradovi na Goriškem: »Santmavski grad«, napisal Rado Bednarik; 21.00 »Gaber nad prepodom«, radijska igra, ki jo je napisala Zora Tavčar. Igra RO., režira Stana Kopitar. To delo je priporočila ocenjevalna komisija letošnjega natečaja za izvirna slovenska dramska dela, ki ga je razpisala RAI - Italijanska Radiotelevizija v Trstu; 22.30 Slovenski in jugoslovanski solisti. Violinist Karlo Rupel.

• PETEK, 11. septembra, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Zena in dom; 18.30 Najlepše romantične simfonije - Peter Iljič Čajkovski: Simfonijska št. 4 v F-molu, op. 36; 19.15 Jadransko morje - Gojmir Budal: »Turizem«; 20.30 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe. V odmoru (približno ob 21.30) Mladina na zahodu

• SOBOTA, 12. septembra, ob: 11.45 Naš juke box; 12.15 Zavojevaveci gora - Dušan Pertot: »Najvišji vrh na svetu«; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 15.30 »Delarji proti Ameriki«, radijska drama. Napisal Ivan Canciullo, prevedla Lada Mlekuž. Igra RO., režira Stana Kopitar; 16.55 Bodoči solisti: Pianist Nikola Rackov Ludwig; 17.20 Drugi Vatikanski koncil; 18.30 Slovenski in jugoslovanski skladatelji. Solisti: violinist Zarko Hrvatič, pianista Nello Pizani in Gojmir Demšar. Orkester »Glasbene Matice« v Trstu, vodi Oskar Kiuder; 18.55 Predelava folklorne glasbe - Franz Liszt: Dve madžarski rapsodiji; 19.15 Početniška srečanja, pripravil Saša Martelanc; 20.30 Teden v Italiji; 20.45 Oktet »Palnik« iz Gorice, ki ga vodi Franc Valentinčič; 21.00 Vabilo na ples; 22.00 Simfonične pesnitve - Sergej Rachmaninov: Otok smrti.

TEDENSKI KOLEDARČEK

6. septembra, nedelja: Ljuba, Ida
7. septembra, ponedeljek: Marko, Regina
8. septembra, torek: Marija, Adrijan
9. septembra, sreda: Peter, Marij
10. septembra, četrtek: Nikita, Nikolaj
11. septembra, petek: Milan, Emilijan
12. septembra, sobota: Silvin, Gvidon

Atomska konferenca v Ženevi

V ponedeljek se je začela v Ženevi tretja mednarodna konferenca za uporabo atomske energije v industrijske namene. Konferenca, ki je sklicana na pobudo Organizacije Združenih narodov, se udeležuje 3000 znanstvenikov iz 71 držav. Italijansko odposlanstvo vodi minister za industrijo Medici. Zborovanju, ki ima za geslo »Atomi za mir«, predseduje profesor Emeljanov iz Sovjetske zveze.

V uvodnem govoru je naslovil na ves svet poziv, da se ne sme dopustiti, da bi naša odkritja o atomski energiji uničila, kar je človeštvo ustvarilo, in da bi silovite moči atoma pomagale pokopati pod ruševinami propadajoče civilizacije celo tiste, ki so te moči odkrili.

Povedal je tudi, da so ležišča uranove rude tako zmogljiva, da morejo kriti energijsko potrebo človeštva za več stoletij. Pomisliti je namreč treba, da se bo pomnožilo človeštvo do leta 2000 na približno šest milijard. Dosedanji energetski viri premoga, nafte in zemeljskega plina ne bodo več zadostovali, zato je treba poiskati in uporabljati atomske vire za industrijo in za vse miroljubne namene človeštva.

Konferenci je poslal svoje pozdrave tudi Hruščov, ki je dodal, da se mora prepo-

vedati uporaba atomske energije za sleherne vojne namene. Podobne želje so izrazili tudi mnogi drugi državni voditelji.

—0—

PRESEDNIKOVO STANJE

Zdravje predsednika Segnija se je v zadnjih dnevih znatno izboljšalo. Temperatura je padla na normalno višino. Bolnik se deloma tudi sam hrani z levo roko. Zdravniki pa se še niso izjavili, da bi bil predsednik že izven nevarnosti.

V parlamentarnih krogih se še vedno razpravlja, kakšen naj bi bil postopek v slučaju, da bi postal državni poglavar trajno nesposoben za svoje visoko mesto.

COMBE RAZBIJA UPORNIŠKE SILE

Combe je ostal Combe tudi kot predsednik osrednje kongoške vlade — aktiven, odločen, neškrupolozen pri izbiri sredstev in predvsem — učinkovit. Ko se je prepričal, da z redno kongoško vojsko ni mogoče nič opraviti proti upornikom, je zajel uvrščati v vojsko svoje nekdanje orožnike in bele najemnike. Do tega tedna je nabral njegov rekrutacijski urad v Južni Afriki okrog 1100 belih najemnikov, ki jih uvrstijo v redno vojsko in pošljejo takoj v boj.

Državna vojska je s pomočjo belih najemnikov v najkrajšem času zaustavila prodiranje upornikov in jih začela poditi nazaj. Combejeve sile so že zavzele Albertville in številna manjša mesta.

—0—

Glavni tajnik ONU U Thant, ki se je vrnil iz Ženeve v New York, je izrazil mnenje, da bo ostala ciprska kriza še dolgo nerešena. Zato bi morale sile Združenih narodov ostati na Cipru še nadaljnje tri mesece po 26. septembru, ko jim poteče pooblastilo.

—0—

Indiji grozi lakota. Indijska vlada nujno prosi za pošiljke žita. Hkrati je povzročil silovit monsum v severni Indiji povodnji, kot jih ni bilo že desetletja. Poldrug milijon ljudi je moralo zapustiti svoja bivališča.

OBSOJENI TIHOTAPCI TOBAKA

V Trstu se je končal v sredo zvečer proces proti 12 ljudem, ki so bili obtoženi, da so v avtovlakih vtihotapili iz Avstrije v Italijo preko jugoslovanskega ozemlja približno ston ton cigaret. Tobak je bil skrit na avtovlakih pod drugim tovorom. Obtoženi so bili tudi združevanja v zločinske namene. Pet obtožencev so obsodili na skupno 15 let ječe in na dve milijardi 129 milijonov lir globe zaradi tihotapstva in odtegovanja pristojbin IGE.

Obsojeni so Oskar Presl iz Bazovice, v Trstu živeči jugoslovanski državljani Jožef Miklič, avstrijska šoferja Kurt Seebacher in Reinhold Zi'uff in šofer Antonio Pini iz Milana. Oproščeni pa so bili obtožbe združevanja v zločinske namene zaradi pomanjkanja dokazov. Drugi so bili oproščeni.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

CERKVENI KONCIL

Dne 14. septembra bo papež Pavel VI. slovesno odprl tretje zasedanje II. vaticanskega cerkvenega zbora. Razprave se bodo končale že proti koncu meseca decembra, da bo dana škofom možnost udeležbe na evharističnem kongresu v Bombayu.

Novembra na koncil nikakor še ne bo zaključen. Pričakuje se še četrto in morda celo peto zasedanje, čeprav je postopek pri razpravah zelo pospešen. V premoru koncila so se namreč pojavila nova vprašanja, ki bodo vplivala na prejšnje predloge. Spričo ogromne snovi, katero morajo koncilski očetje predelati, so prvotnih 80 osnutkov glede verskih in cerkveno-organizatornih reform skrčeni zdaj na 13.

Poglavitni osnutki, ki bodo na septemberskem koncilskem zasedanju na dnevnem redu so: o Cerkvi; o razodetju; o laikih; o ekumenizmu; nastoralne naloge škofov in o odnosih med Cerkvijo in sodobnim svetom.

POSVETITEV NOVEGA ŠKOFA

V znani cerkvi Matere božje v Logu na Vinavskem bo v nedeljo 6. t. m., edinstvena svečanost. Beograjski nadškof msgr. Bukatko bo posvetil v škofa msgr. Janeza Jenka, apostolskega administratorja jugoslovanskega dela goriške nadškofije. Slovesni obredi, katerim bodo prisostvovali ljublianski nadškof msgr. Pogačnik, škof msgr. Nezič iz Pazina ter številni drugi duhovniki, se bodo pričeli ob 16. uri.

Kot smo poročali, so pred kratkim nastale na sosednem primorskem ozemlju važne spremembe v organizaciji cerkvenega življenja. Po skleni sv. stolice slovenski deli goriške nadškofije, tržaško-koprške in reške škofije tvorijo sedaj eno samo apostolsko administraturo, katere vodstvo je bilo zaupano msgr. dr. Janezu Jenku. Sedež administrature pa bo v Kopru, ki je že več časa tudi središče civilne uprave za vse slovensko primorsko ozemlje v Jugoslaviji.

Nihče se ni smehljajal...

25. obletnica izbruha druge svetovne vojne

Zdaj, ob 25. obletnici začetka druge svetovne vojne prinaša zahodnoevropski, zlasti nemški, francoski in angleški tisk mnogo zanimivih, delno doslej še neobjavljenih dokumentov o dogodkih tistih dni. Iz vseh teh dokumentov je razvidno, da je postala mednarodna napetost eksplozivna s sklenitvijo nemško-ruskega pakta v noči od 23. na 24. avgust 1939, torej teden dni preden je dal Hitler svoji vojski ukaz za napad na Poljsko.

Ta pakt je odločilno pripomogel k temu, da se je Hitler odločil za vojaško akcijo, ker se je z njim vsaj začasno zavaroval pred nevarnostjo dveh front. Seveda pa je imel že tedaj v mislih, da bo pakt prelomil, ko bo prišel čas za to. Pač pa je vse kazalo, da so zahodnoevropske komunistične partije verjele v iskrenost sporazuma med Hitlerjem in Stalinom, ker so takoj okrepile svojo propagando proti zahodnim »imperializmom«, in marsikateri partijski aktivist se je trudil, da bi nevarnim ušesom razložil »sorodnost« ruske in nemške (reci hitlerjanske) proletarske revolucije. To tudi ni bilo čudno, ker je takrat Stalinova roka težko ležala na vseh evropskih partijah in so tiste partijske voditelje, ki se niso v vsem pokoravali Stalinovi politiki, kratkomalo fizično »likvidirali«. Tako se je zgodilo s stotinami evropskih komunistov, tudi z mnogimi italijanskimi in jugoslovanskimi.

Poskus posredovanja

V zadnjem hipu pred izbruhom vojne med Nemčijo in Poljsko so skušali posredovati še razni evropski in drugi državni ki, da bi rešili mir; tako belgijski kralj Leopold III., ki je naslovil v imenu državnih poglavarjev »skupine Oslo« poziv na države, ki so bile najbolj udeležene pri napetosti, naj poravnajo svoje interesne spore brez vojne, katere noben narod ne želi; isti dan je poskusil posredovati predsednik Združenih držav (Roosevelt) pri italijanskem kralju, naslednji dan pa pri poljskem predsedniku Ignacu Mościckem in pri Hitlerju. Predlagal je tri možnosti za odpravo napetosti: direktna pogajanja, odločitev po nepristranskem razsodišču, v katero bi imeli obe strani zaupanje, ali posredovanje, po kakšnem državniku ameriških republik, ki niso udeležene pri evropskih zadevah.

25. avgusta je naslovil Roosevelt novo poslanico na Hitlerja, v kateri mu je sporočil, da je Poljska pristala na njegov predlog za direktna pogajanja ali za posredovanje. Seveda ni nič zaleglo. Hitler je hotel vojno. Zalegel ni niti papežev poziv na svetovno javnost in zlasti na vlade prizadetih držav, v katerem je prikazal grozotne posledice vojne in svaril k pameti in pravičnosti. V svetovni javnosti je našel poziv močan odmev, ne pa pri Hitlerju. Temu je poslal brzojavko tudi bivši angleški kralj, vojvoda Windsorski, in ga prosil, naj ne »poslabša odnosov med nemškim Reichom in Veliko Britanijo«. Hitler mu je odgovoril šele 31. avgusta.

Belgijski kralj in holandska kraljica Wilhelmine sta se še enkrat ponudila za posredovanje, a zastonj. 30. avgusta je ponudil vatikanski državni tajnik kardinal Ma-

glione novo papeževu posredovanje, o katerem je že prej obvestil nemško zunanje ministrstvo italijanski veleposlanik Attolico. A Hitler se ni zmenil za to. Hotel je obračunati s Poljsko in ji vzeti ozemlja, po katerih je hlepel. Bil je prepričan, da njeni zaveznici Anglija in Francija ne bosta posegli v vojno, ker je vedel, da nista dovolj pripravljeni. Zato je bil presenečen, ko sta vendarle odločili priskočiti svoji zaveznici na pomoč.

Ultimat Anglije in Francije

1. septembra 1939, na dan napada na Poljsko, sta angleški in francoski veleposlanik izročila v »Reichskanzlei« (predsed-

stvo nemške vlade) ultimativni noti, da mora Nemčija do 3. septembra opoldne ustaviti boje in umakniti čete iz Poljske. 3. septembra ob devetih je britanski veleposlanik po naročilu svoje vlade ponovno zahteval jasen pozitiven odgovor do 11. ure, če ne, se bo smatrala Velika Britanija od tiste ure naprej v vojni z Nemčijo. Nemški zunanji minister von Ribbentrop ga niti ni hotel sam sprejeti, ampak je odredil za to nekega funkcionarja zunanjega ministrstva, dr. Schmidta. Ta je bil v dobrih odnosih z britanskim veleposlanikom Sirom Nevillom Hendersonom. Obema je bilo težko, ko sta si morala izmenjati grozni formalni noti.

Schmidt se je nato podal z britanskim dokumentom k Hitlerju, pri katerem je bil tudi Ribbentrop, medtem ko so se v (Nadaljevanje na 8. strani)

Edvard Kocbek o slovenstvu

Odlomki iz „Slovenskega poslanstva“

(Konec)

24. november

...Iz naključnega pogovora med slovenskimi delegati spoznavam, da smo na svojem domačem osvobojenem ozemlju razvili zametke novega, prav tako nevarnega provincializma, ki je bolj čustvenega kakor političnega značaja: držimo se zase, ne razodevamo ne odprtosti ne ugajane ali vsaj spretnosti suverenosti. V nas Slovencih je nehnena nevarnost tako imenovane pridnosti. Hkrati me obdaja neugoden občutek, da smo doslej premalo razbistrili gradivo, ki ga je treba čim prej pretehtati in na novo oceniti: slovensko narodno zgodovino, slovensko geopolitiko, duhovni obraz slovenstva, slovensko psihiko in gospodarsko določenost.

28. november

Česa naj se kot Slovenec predvsem ovem v teh zgodovinskih dnevih? Kako naj izkoristim veliko priljubljenost usode? Kakšna je moja odgovornost?

Slovenci moramo položiti trdne temelje svojemu novemu, dokončno uveljavljenemu življenju. Po svojem civilizacijskem vzdušju, po svojem pravnem občutju in zemljepisni legi smo srednjeevropski narod, veliko sodobno prebujanje Slovanov pa nas veže na južne krvne sorodnike. Po današnji zgodovinski nuji smo del jugoslovanskega osvobodilnega gibanja, zunanje osvobajanje južnih Slovanov je usmerjeno v sožitje suverenih narodnih individualnosti, kajti edino takšno sožitje je pogoj za pravilni potek družbenih in notranjih procesov osvobajanja.

Slovenci smo narod z izrazitim obrazom, imamo izdelan jezik in izoblikovanega duha. Zivimo v Alpah, segamo v panonsko ravnino in smo hkrati obmorski narod, naše zemeljske prvine so bogate in usodno zaokrožene, prvine naše zgodovine se vežejo v posebno nasičenost, iz izkušnjejske enote smo postali usodna individualnost, ljudstvo s profilom naroda. Dve konstanti sta se skoraj brez zveze skušali razviti v nas, krščanska omika Ogleja, Bavarske, svetih Cirila in Metoda, lutrovstva in katoliškega baroka, potem pa porenasana civilizacija humanizma s svojima različnima podarkoma na subjekt in objekt: z ene

strani individuj, zrenje, artizem in demokracija z druge pa kvantiteta, znanje, korist in ideologija. Vendar je bila stihija silnejša od voluntarizma. Postali smo fantastični realisti z nagnjenjem v drobno spretnost. Nebogljivi spiritualizem smo vezali s poniglavim naturalizmom. Nikoli nismo rešili nasprotja med ujetostjo in domišljijo, med revščino in sposobnostjo, med provincializmom in visokimi spoznavami. Vsa stoletja smo si slikali na cerkvene stene svetega Krištofa, kako rešuje Jezuščka čez reko, hkrati pa si risali žalostne pregovore na panjske končnice. Vse mrtvaške plesale smo plesali in grešili na vseh romanjih. Postajali smo otožno in prilagodljivo, hkrati pa marljivo in iznajdljivo, dvojniško razpoloženo, tragično razklano, neodrešeno ljudstvo. Nihče doslej nam ni znal pomoči, šele spopad med največjimi nam je dopustil vstop v areno zgodovine, spoznali smo svojo uro in zdaj hitimo, kakor še nismo nikoli. Z oboroženim uporom začenjamo odpravljati svojo manjvrednost, uresničiti se moramo in se poetiti.

Za nas velja enačba: Slovenci se bomo notranje osvobodili z zunanjo osvoboditvijo. Obliko takšnega hkratnega osvobojenja bomo našli v socializmu, ki naj upošteva naše izvirne okoliščine, geopolitična dejstva in našo duhovno naravo. Socializem še nima svoje dokončne podobe, zato nas vabi k velikemu soustvarjanju novega reda. Prebuditi moramo iniciativnost ljudskih množic, njeni čisti nagoni naj ostanejo prvo vodilo nove Slovenije... Že naša revolucija je izviren pojav, zato moramo ustvariti tudi izviren socializem, ki ga ne bo predpisoval niti ekonomski pogoj niti abstraktna ideja, temveč revolucionarni ozir na človeka...

1. december

...Na koncu debate pa je (Tito)... odgovoril Avšiču, ki je ugotovil nezadovoljstvo zavoljo vnašanja srbskega komandnega jezika v slovensko vojsko, da ni nobenega dvoma, da smo si Slovenci v tej vojni ustvarili svojo vojsko, da bo ta vojska ostala slovenska tudi po vojni in da bo imela slovenski komandni jezik od vrhovnega poveljstva navzdol do najnižjih enot...

Tržaškega

SSL proti povišanju cen ACEGAT-a

Tržaški občinski odbor je brez razprave v občinskem svetu občutno povišal cene vozniških listov na prevoznih sredstvih Acegata v Trstu, kakor tudi najemnine za plinske števec, povišal družinski davek, itd. Stranke, ki niso v občinskem odboru, so proti temu sklepu protestirale in zahtevale sklicanje izredne seje občinskega sveta.

Proti omenjenim ukrepom, zlasti proti povišanju cen Acegata protestira tudi Skupna slovenska lista, ki ni mogla formalno zahtevati izredne seje občinskega sveta samo zato, ker je njen svetovalec dr. Simčič odsoten iz Trsta.

Ob tej priložnosti je svet Skupne slovenske liste sklenil spomniti slovensko in splošno tržaško javnost, kako je dr. Simčič že 25. februarja 1963 v tržaškem občinskem svetu zahteval ustanovitev posebne komisije z nalogo, da preštudira in pripravi načrt za temeljito preosnovo Acegata, odpravi vse odvečne izdatke in potrate ter ga postavi na novo zdravo osnovo, ker bo sicer primanjkljaj od leta do leta naraščal. Dotaknil se je tudi plač višjih Acegatovih nameščencev. G. župan se je po posvetovanju z občinskim odborom izrekel za ustanovitev zahtevane komisije. Minili so meseci in vse je ostalo pri starem. Ko je bila lani julija

v občinskem svetu razprava o proračunu, je dr. Simčič v imenu Skupne slovenske liste ponovil ter razširil svoj predlog za preureditev in ozdravitev Acegata. V zelo dolgem govoru je naštel pomanjkljivosti v tej ustanovi in dosegel znane olajšave za študente ter delavce, katere so prav zdaj odpravili. Župan je vnovič obljubil, da bo dr. Simčičev predlog uresničen, toda vse do danes se to ni zgodilo. Namesto da bi odgovorni krogi takoj šli na delo je ostalo vse pri starem in primanjkljaj je seveda naraščal. Zdaj so občinski odborniki med počitnicami, ko ni sej občinskega sveta, povečali cene Acegata brez razprave in glasovanja v občinskem svetu. Če bi bili upoštevali zahtevo dr. Simčiča in držali dano besedo, bi bile danes tržaškemu prebivalstvu prihranjene nove hude žrtve. Skupna slovenska lista protestira proti neupoštevanju njenega predloga, proti nepotrebnemu nalaganju novih bremen revnejšemu prebivalstvu, ki se mora voziti s tramvaji, avtobusi in filobusi in odločno zahteva, da se končno izvede njena zahteva, kateri so zdaj pridružile tudi nekatere druge stranke.

SPOMINSKA SVEČANOST

Ob 34. obletnici ustrelitve Bidovca, Valenčiča, Miloša in Marušiča bo v nedeljo, 6. septembra, ob 11. uri v župni cerkvi v Bazovici sv. maša za bazoviške žrtve. Po maši bodo molitve ob katafalku, nato pa odhod pred spomenik, kjer bodo slovenske organizacije priredile kratko spominsko svečanost. Na sporedu so govor, recitacije in žalostinke.

Sv. Križ:

SMRT NA CESTI

V nedeljo je postal žrtev prometne nesreče na pokrajinski cesti Prosek-Nabrežina 71-letni domačin Ivan Tence. Ko je prečkal omenjeno cesto, ga je podrl avtomobil, ki ga je vozila 40-letna Maria Melan iz Trsta. Sunek je bil tako močan, da je bil Tence na mestu mrtev. Naj mu sveti večna luč! Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

PRVA ŠTEVILKA DEŽELNEGA URADNEGA LISTA

V torek je izšla prva številka uradnega lista avtonomne dežele Furlanije-Juljske Benečije. V njem je objavljen prvi deželni zakon z dne 31. avgusta 1964, ki ga je podpisal v ponedeljek predsednik deželnege odbora Berzanti na kratki slovesnosti v deželni palači na trgu Oberdan.

Ta prvi zakon se nanaša na sestavo deželnege odbora in na pooblastila predsedstva in deželnih poverjenikov, ki jih je odobril deželni svet dne 27. julija. Od 2. septembra naprej lahko predsednik deželnege odbora izdaja odloke, s katerimi bo dodeljeval deželne poverjenike posameznim poverjeništvom.

Po pravilu stopijo deželni zakoni v veljavo 15. dan po svoji objavi v deželnem uradnem listu, razen če je v zakonu samem določen drug datum za to. Izjema je ravno ta prvi deželni zakon, ker je deželni svet odločil, da stopi ta zakon v veljavo že na dan svoje objave v uradnem listu.

Slovenska javnost pričakuje, da bo uradni list izšel tudi v slovenskem prevodu, kot so zahtevali slovenski deželni svetovavci in slovenske politične ter druge organizacije.

ŠOLA GLASBENE MATICE V TRSTU

Vpisovanje v šolo traja do 12. septembra t. l. v šolskih prostorih v ul. Manna št. 29.

Pouk se bo začel v ponedeljek 14. sept. 1964.
Ravnateljstvo

Šolska obvestila

Solsko skrbništvo sporoča, da so od 31. avgusta dalje, deset dni zaporedno, od 10. do 12. ure dopoldne na vpogled pri znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom, ul. Lazz. Vecchio 9, prednostne lestvice za nadomestna mesta na srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom za šolsko leto 1964/65.

Ravnateljstvo Državnega trgovskega tehničnega zavoda s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da se s šolskim letom 1964/65 lahko vpišejo v prvi razred zavoda absolventi strokovnih šol vseh vrst, ne da bi morali polagati kakršenkoli izpit. Zadevni odlok je izšel v Uradnem listu št. 189 z dne 3. avgusta 1964.

Dijaki, ki so končali katerokoli nižjo strokovno šolo in ki bi želeli nadaljevati šolanje na Državnem trgovskem tehničnem zavodu, se lahko vpišejo v prvi razred do 25. septembra t. l.

Solsko skrbništvo sporoča, da je objavljen v Uradnem listu št. 200, z dne 17. avgusta t. l., razpis o profesorskih usposobljenostnih izpitih. Uradni list je na vpogled na Šolskem skrbništvu.

Beneška Slovenija

Cedad:

POTREBEN NASLEDNIK — NAS MUZEJ

Že nekaj časa je minilo od smrti priljubljenega msgr. Petričiča, kanonika čedajskega kapitlja. Njegova smrt pomeni v verskem in pastoralnem delu za velik del rojakov Beneške Slovenije hudo izgubo. Rajni kanonik je bil namreč neutrudljiv spovednik. Okrog spovednice tega dobrega duhovnika in poznavalca vseh bridkosti življenja se je kar trlo domačinov, pa tudi sosedov iz Kobariškega kota in celo s Tolminskega.

Vsi se sedaj sprašujemo, kdo bo Petričičev naslednik, zlasti kot slovenski spovednik v čedajski stolnici. Ljudje upajo in tudi po vsej pravici pričakujejo, da bo škofija poskrbela za njemu vrednega naslednika in za prepotrebne slovenskega spovednika v Čedadu.

Čedad se je imenoval nekoč tudi Staro mesto, in to popolnoma upravičeno. Nikjer ni toliko ostalin iz langobardskih časov, ki so pomembni tudi za slovensko naselitveno zgodovino, kot v Čedadu. Hrani jih po večini mestni muzej, katerega obiskuje vsako leto več tujcev. Čudijo se izrednemu muzealnemu bogastvu, a vsi predmeti so tako natrpani v premajhnih prostorih, da ne morejo priti do prave veljave. Dosti zgodovinskih ostalin pa sploh še ni našlo mesta v dvoranah, ampak leže še v kletih in na podstrešjih. Govori se, da bodo pridobili nove prostore za muzej z nakupom sosednje hiše Tavagnacco. To pa se ne bo še tako hitro zgodilo.

Pisma uredništvu

Spoštovano uredništvo,

dovolite, da se oglasim še jaz z nekaj pravopisnimi pripombami, potem ko ste že v zadnji številki prinesli dva taka dopisa. Obenem vam želim izraziti priznanje, da ste odprli vašo rubriko dopisov tudi takim argumentom.

Najprej bi rad pritrdil enemu perjšnjih dopisov in izrazil svojo nevoljo in najbrž tudi nevoljo mnogih drugih bralcev slovenskih listov, ki moramo stalno prebirati besedo »novinar« namesto časnika. Čudim se, da se je tako izražal celo znani esejist in kritik Josip Vidmar in to prav v članku, v katerem je razpravljal o slovenskem pravopisu. Malo čudno je, da se spravi razpravljat o slovenskem pravopisu nekdo, ki ga ne pozna niti toliko, da bi vedel, da se novinar reče po slovensko časnika. O tem bi se bil lahko prepričal tudi v pravopisu, čeprav je tam označena kot dovoljena tudi beseda novinar, kar pa se mi ne zdi prav, ker v slovenščini nimmo besede »novine« za časnik; beseda »novinar« je izposojena iz srbohrvaščine ter se mi zdi nerazumljivo, zakaj so jo sprejeli v pravopis, ker je tujka in izposojena šele v novejšem času, razen tega pa tudi nepotrebna, ker imamo zanjo slovensko besedo.

Druga stvar, ki me moti v časnikaški rabi, je beseda »brodarski«. Tako vedno spet beremo, da prireja to ali ono »brodarsko društvo« tekme na Zbiljskem jezeru ali drugod. Ali res tekmujejo z brodovi? Brod pomeni v slovenščini navadno skoraj pravokotno, vsekakor pa štirikotno plovilo, ki prevaža ljudi čez reko, in kot vedo vsi tisti, ki so se že kdaj peljali s kakim brodom ali ga videli, je zelo okorno in počasno, zato pa trdno in varno. Nismo pa še slišali, da bi kje tekmovali z brodovi. Morda gre za veslaške ali jadralne tekme? Toda zakaj se potem tako okorno izražajo. Ali res znamo vedno manj slovenščine.

Tudi namesto »brodovja« bi lahko tako v vašem listu kot v radiu uporabljali besedo »ladjeve«, ki je slovenska in pomeni prav isto.

Toliko za danes. Je pa še mnogo drugih pravopisnih zadev, ki bi jih bilo treba javno obravnavati, da bi se ljudje navadili lepo slovensko pisati in govoriti.

J. T.

Podgora:

OSMICE IN SPORT

Bliža se že trgatav. Ugodno vreme je pospešilo zorenje jagod, ki se že lepo bleščijo in obetajo dobro letino. Dobri izgledi veselijo naše vinogradnike, obenem jim pa prizadevajo tudi nekaj skrbi. To pa zlasti tistim, ki imajo v hramih še lanski pridelek in jim bo za novega primanjkovalo posode. Iz stiske si pa pomagajo z osmicami. V vasi vabijo kar štiri »frasko« na dober kozarec, ki je tudi poceni. Zato je pri nas ob sobotah in nedeljah, kar precej živahno. Po drugi strani se pa jezijo gostilničarji, češ da jim delajo osmice prehudo konkurenco. Baje se pripravljajo, da bodo ostro nastopili pri županstvu, kakor so že gostilničarji v Gradiški in okolici. Vinopivci se pa za njih pritožbe seveda ne zmejnijo, ker je naravno, da gredo tja, kjer je vino res pristno in po zmerni ceni.

Zivahni pa niso samo naši vinopivci, ampak tudi športna društva, ki imajo svoje igrišče onkraj železniškega nasipa. Udeležujejo se po večini samo nogometaši. Sliši se, da se pripravljajo ustanovitev novega nogometnega društva, ki naj bi nosilo ime »San Gottardo«, po našem farnem patronu. Nekateri so mnenja, zlasti kar se tiče naboranja članov, da ni nameravani mešani nogometni odsek prav nujno potreben.

ZNAMENIT GORICAN

Dve leti sta minili, odkar je umrl slovti naš rojak arhitekt Max Fabiani, ki je bil doma iz Štanjela. Zanimanje za njegova dela kot arhitekta in zlasti kot urbanista

Hanalsha dolina

Fojda:

POPRAVILO CEST

Občinski svet je na eni zadnjih sej sprejel več važnih upravnih sklepov. Med temi je tudi odločitev, da se podaljša obstoj delovišča v Čampeju. Tako bi pridobili čas za dokončno popravo cest.

Kar zadeva popravo in asfaltiranje občinskih cest, se še vedno kaj zatakne. Županstvo je že pred časom sklenilo, da bo dalo popraviti in bitimirati občinske poti v Fojdi, Podklapu in Raščaku. Napovedana je bila dražba za oddajo del. Vendar se je ni udeležilo nobeno podjetje ker so bile ponudbe prenizke. Občinski možje so zato z direktnimi pogajanjem sklenili delovno pogodbo z nekim videmskim podjetjem. V Podklapu so z deli že pričeli.

Ukve:

ZIVAHEN LETOVIŠČARSKI PROMET

V poletnih mesecih je bilo letos zelo živahno v naši vasi. Na oddihu je bilo mnogo letoviščarjev, posebno po privatnih hišah. Sem prihajajo zlasti rade družine z otroki, ki si želijo miru in pravega počitka. Ker glavna cesta ne vodi skozi vas, vedno večji avtomobilski promet ne moti miru v vasi; ta dobiva vedno bolj čedno lice posebno odkar imamo kanalizacijo in asfaltirano cesto.

V Ukve prihajajo na počitnice zlasti Tržačani in Goričani; pa tudi Rimljanov in drugih južnjakov ne manjka. Vreme je bilo ves čas kar lepo, čeprav ne preveč vroče in je sneg večkrat pobelil najvišje skalne vrhove zajzerskih očiakov Viša in Mončaža.

je pa začelo šele sedaj naraščati. Fabiani je znan po svojih regulacijskih mestnih načrtih, katere so uporabili v Pragi in na Dunaju. Sodeloval je tudi z arhitektom Plečnikom, ko sta da'a Ljubljani novo lice. Mojster Fabiani je izdelal mestne načrte za Gorico in za vse večje kraje v naši pokrajini. Znan je njegov obnovitveni načrt za goriški grad, ki pa žal ni prišel v poštev. Naš rojak se je izkazal tudi kot profesor na dunajski univerzi, kjer ima doprsni kip. Na stara leta se je umaknil v Gorico, a je še vedno snoval do svoje smrti. Meščani so dobro poznali njegovo značilno postavbo z belo brado, mehkim klobukom in neizogibno palico.

Zdaj pripravlja Marco Pozzetto s turinske politehniko posebno monografijo o delu in teorijah arhitekta Fabianija.

STEVERJAN

V nedeljo se je vršilo kljub slabemu vremenu napovedano pokrajinsko slikarsko tekmovanje v Formentinijevem vrtu. Priglasilo se je 140 slikarjev, kar je v štirih letih tovrstnih nastopov rekordno število. Priglašenci so morali najprej vplačati vpisnino po 2200 in 2500 lir. Pogoji pa so bili, da morajo do petih popoldne vreči na platno pokrajinsko sliko z vrha Steverjana, najmanj v obsegu 40 x 40 cm. Komaj je potekel določeni čas, se je vлил dež, da so se morali gostje zdrenjati v baronovo krčmo, kar je pač tudi bilo na programu. Medtem pa je razsodišče, v katerem so bili trije Goričani in dva Tržačana, prisodilo prvo darilo slikarju Sergiu Altieriju iz Kaprive. Dobil je kot nagrado kos zemljišča v Steverjanu v vrednosti petsto tisoč lir.

Po razglasitvi razsodiščnega sklepa, je prišlo do prav hudega prepira med nekaterimi tekmovalci, ki niso bili nagrajeni in člani razsodišča. Nagrajene slike bodo razstavljene v kavarni Teatro in v galeriji na Korzu.

Pevma:

POROKA — LETINA

Prejšnji mesec sta si obljubila življenjsko zvestobo v farni cerkvi sv. Silvestra domačina Anton Sošol, ki je po poklicu mehanik, in delavka Lidija Mavrič. Mlademu paru želimo obilo sreče in božjega blagoslova!

Letošnja letina obeta, da bo prav bogata. Malokdaj je še bilo za grozdje tako ugodno vreme. Upamo, da nas ne bo obiskala v zadnjem hipu kaka vremenska nesreča. Nekaj škode nam pa le povzročajo ose, ki so se pojavile kar v obilnih rojih. Prav tako pikajo debele jagode tudi čebele. Vinogradniki si seveda žele, da bi jih čebelarji spravili odtod; kajpada, interesi obojih se križajo.

PLEŠIVO

Pritožbe vaščanov s Plešivega zaradi ceste bodo menda kmalu uslišane. Zadnji čas bi tudi že bil, kajti pot s Plešivega do Krmina res ne zasluži imena državne ceste, ker je v takšnem stanju kot malokatero v vsem okolišu.

V zadnjem času pa se je občinska uprava v Krminu le zganila. Obrnila se je na urad za državne ceste v Trstu, ki je obljubi-

Iz Goriške

bil, da bo cesto v najkrajšem času popravil. To bo seveda le za silo, ker so sklenili, da jo bodo asfaltirali šele prihodnjo pomlad.

GABRIJE

V nedeljo smo imeli v naši župniji redko slovesnost. Goriški nadškof je prišel birnat precejšnje število otrok iz domače fare in tudi od drugod. Obred sv. birme je bil med mašo. Cerkev in prostor okoli nje sta bila za slovesnost primerno okrašena. Vse je potekalo v najlepšem redu, za kar si je posebno prizadeval naš požrtvovalni gospod župnik Zerjal.

Prejšnji četrtek so naši vaščani z zanimanjem poslušali po tržaškem slovenskem radiu zgodovino rubijskega gradu v sklopu oddaj »Gradovi na Goriškem«, ki jih pripravljajo znani goriški zgodovinar. Take oddaje iz naše žive preteklosti so vseč zlasti starejšim, ki so o tem že kaj slišali iz ustnega izročila. Potrebne so pa tudi mlajšim, da se ne odtujijo živim vrelcem iz naših prejšnjih dni.

S sosodne strani:

POPRAVILO CEST IN SLABA STRAN TUJSKEGA PROMETA

V okraju Nove Gorice so v delu poprave in asfaltiranje mnogih cest. Prvi je na vrsti odsek ceste do Prevala, ki bo asfaltiran. Z enakimi deli se bo nadaljevalo do Trnovega. Nato pa bodo razširili in menda tudi asfaltirali cesto na Sveto goro. Res je že skrajni čas za to, ker vedno bolj narašča tujski promet po teh cestah. Nerodno je le to, da je oblast začela s temi popravili prav sredi turistične sezone. Avtomobili, namenjeni na Trnovsko planoto, morajo napraviti ovinek čez Damber po razmeroma slabi cesti.

Ker smo že pri turističnem prometu, moramo povedati na ljubo resnici še nekaj. Izletniki in tuji gostje se pritožujejo že nekaj časa nad pretirano visokimi cenami v gostiščih. Navdušeni se odpravijo na izlet čez mejo, vračajo se pa oznevoljeni, češ, čemu nas hočejo oskubiti pri ceni in še pogosto ob slabi postrežbi. Takih slučajev je dosti, ne samo v Novi Gorici, na Lokvah, na Trnovem, ampak tudi drugod. Zgodilo se je, da so nekje v teh krajih zaračunali liter navadnega vina kar 800 dinarjev. Pa to je le en tak primer. Potrebno bi bilo, da bi se ljudska oblast, zlasti pa še turistični odbori malo pozanimali za to zadevo, ki prav gotovo ne koristi dobremu imenu in še najmanj turistični dejavnosti, katero si prizadeva sosedna država dvigniti na modernno višino.

Kot kaže, pojmujejo tam mnogi tujski promet kot nekako umetnost »skubljenja« tujcev (in najbrž tudi domačih turistov), ker morda mislijo, da so turisti samo bogati ljudje, kot v preteklem stoletju ko so potovali v letovišča le »dobrostoječi«. Moderni turizem pa je nekaj drugega, je ljudski pojav in posledica socialnih pridobitev preprostejših slojev, n. pr. pravice do dopusta. Zakaj torej izkoriščati take ljudi s pretiranimi cenami in s tem škodovati tujskemu prometu?

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Umril je Juš Kozak

V soboto popoldne je umrl v Ljubljani slovenski pisatelj Juš Kozak. Star je bil 72 let. Bil je eden najuglednejših slovenskih pisateljev starejše generacije, nekak Ivan Pregelj v marksističnem svetovnonazorskem krogu. Tudi on je namreč rad zajemal snov predvsem iz tistega okolja, ki mu je ostalo vse življenje najintimnejše, to je iz okolja, v katerem se je rodil in zrastle. To je bila pri Jušu Kozaku periferija Ljubljane, tam, kjer je slovenska perstolnica nekdaj prehajala iz predmestja v smečko okolico, kjer pa se je zdaj že razširilo mesto.

Juš Kozak se je rodil 26. 6. 1892 v Sent Petru v ljubljanskem predmestju. Po maturi je na Du naju študiral zgodovino in zemljepis. Postal je gimnazijski profesor, poleg tega pa je pisal in dolgo let urejeval revijo »Ljubljanski zvon«. Med drugo svetovno vojno je bil nekaj časa v zaporu, nato pa interniran, potem pa je odšel v partizane.

UNESCO SKRBI ZA MLADINO ZAOSTALIH DRŽAV

V Grenoblu v južni Franciji zaseda svetovni zbor organizacije UNESCO o mladini. Zasedanje traja že kakih deset dni. Zbor je prejel doslej že nad 80 priporočil o tem, kakšno politiko naj vodi glede mladine. Te predloge je obravnavala posebna komisija in jih bo predložila plenarnemu zasedanju. Gre predvsem za poklicno izobrazbo mladine, kar je posebno akutno vprašanje za zaostale države v Afriki, Aziji in drugod.

Zanimivo je, da smatrajo države v začetnih stadijih razvoja sedanjo pomoč za izobrazbo mladine za neprimerno. Dogaja se danes, da se mnogi afriški študentje, ki študirajo s tujimi štipendijami v tujini, po koncu študija ne želijo vrniti več v domovino. Zato afriške države želijo, da bi izobraževali afriško mladino rajši doma, kakor s štipendijami v tujini.

RAZSTAVA KNIJ O FILMU

V Benetkah na Lidu so odprli te dni enajsto mednarodno razstavo knjig o filmski umetnosti in proizvodnji. Odprl jo je ravnatelj beneškega filmskega festivala, profesor Luigi Chiarini, ki je pri tem dejal, da ta razstava ni privesek filmskega festivala, ampak da je odraz splošnih kulturnih namenov festivalske ustanove, ena izmed pobud, ki naj napravijo beneški festival vedno bolj za zbirališče umetnikov in kulturnih osebnosti vsega sveta.

Letošnja razstava filmskih knjig je posvečena predvsem zgodovini filmske umetnosti. Zbranih je okrog 600 knjig, od katerih jih 200 obravnava zgodovino filma, 400 pa razne posebne probleme v zvezi s filmom, na primer kritične antologije o filmu, raziskave o filmski cenzuri, razvoj filmske industrije in različna politična stališča do filma.

NOV BERGMANOV FILM

V zvezi s predvajanjem Bergmanovega filma »Da ne govorimo o vseh teh ženskah« na beneškem festivalu se je zvedelo, da bo Ingmar Bergman posnel svoj prihodnji film najbrž v cinemaskopski tehniki. To je povedal švedski producent Kenne Fant. Film bo snemal prihodnje leto. Zgodba se bo dogajala na nekem otoku v Atlantiku, s samotnimi peščinami in bujno vegetacijo. Glavno vlogo bo igrala Bibi Andersson.

DVIGANJE RIMSKIH VRČEV PRI SAVUDRIJI

Na morju pred Savudrijo dokončujejo z dviganjem vrčev z rimske galeje, ki se je potopila v prvem stoletju po Kristusu. Slovenski, nemški, avstrijski in češkoslovaški potapljači so dvignili doslej okrog 200 vrčev, od katerih drži vsak približno 30 litrov in so vsi odlično ohranjeni. Potapljači so tudi ugotovili, da je ladja dolga približno 30 metrov in da je lahko vozila tovor 300 do 350 amfor. Dvigniti jo bodo skušali prihodnje leto.

Letošnjo literarno nagrado »Viareggio« za pripovedništvo je dobil pisatelj Giuseppe Berto za roman »Il male oscuro« (Skrita bol), ki je izšel pri založbi Rizzoli. Nagrado za esistiko pa je dobil Mannara Valgimigli za knjigo »Grški pesniki in filozofi«, ki je izšla pri založbi Sansoni. Vsak je dobil po pent milijonov lir.

Po vojni je urejal revijo »Novi svet«, nato pa je postal upravnik Narodnega gledališča v Ljubljani.

Kot že rečeno, je v svojih delih najrajši prikazoval tiste ljubljanske razmere, ki jih je že iz mladosti najbolj poznal, toda v njegovih literarnih stvaritvah ni mnogo dogajanja, pač pa so vse prežete s spomini in z meditacijami o življenju. To je prišlo najbolj do izraza v njegovi avtobiografsko poudarjeni dolgi noveli »Celica«, v kateri je opisal svoje doživljanje v zaporu med prvo svetovno vojno; še bolj pa se je to pokazalo v napol esejističnih, napol pripovednih »Maskah«. To je zbirka novel, med katerimi so nekatere Kozakove najboljše literarne stvaritve sploh, v drugih pa je tudi najznačilnejše izrazil svoj življenjski nazor, ki je bil globoko humanističen. V prvih letih po drugi svetovni vojni pa je očitno izpovedoval marksistični svetovni nazor, medtem ko je v poznejših delih spet pregrnil njegove svetovnonazorske deklaracije globok humanizem.

Poleg romana »Sent Peter«, ki velja za njegovo najboljšo delo, polno tipične atmosfere nekdajnega ljubljanskega predmestja, v katerem je zrastle, so najbolj znane njegove knjige že omenjene »Maske«, ki so izšle po vojni v ponatisu nekoliko spremenjene, in dva zvezka njegovih spominov iz dogajanja med drugo svetovno vojno, pod naslovom »Lesena žlica«. Lani je izdal pri Slovenski Matici knjigo »Pavlihova kronika«, v kateri je podal svoj pogled na svet in življenje.

Za vse svoje pisateljsko delo je prejel lani »Prešernovo nagrado«.

—0—

PRVA KNJIGA LEVA DETELA

Mladi slovenski pisatelj Lev Detela, ki študira na Dunaju, a se mudi zdaj z ženo, pesnico Mileno Merlak-Detela in z majhnim sinčkom na počitnicah v Mačkovljah na Tržaškem, je dal v tisk svojo prvo knjigo. To je zbirka novel z naslovom »Blodnjak«. Knjiga bo izšla v Trstu pri novi, te dni ustanovljeni založbi, ki namerava izdajati knjige slovenskih avtorjev, katere stare založbe, predvsem Mohorjevi družbi v Gorici in v Celovcu iz nerazumljivih razlogov dosledno zanemarjajo in tiskajo rajši ponatise knjig, ki so stare pol stoletja in več.

Detelova knjiga se tiska v tiskarni »Adria« (Keber) v Trstu in bo izšla že v kratkem. Prednaročila se sprejemajo v tiskarni, ulica S. Anastasio. Knjiga bo stala okrog 800 lir.

Detela obravnava v svojih novelah današnje življenje. Njegov slog je izrazito moderen, hkrati pa prijeten, živahen in razumljiv.

Lep ameriški film na beneškem festivalu

Na beneškem filmskem festivalu so predvajali že drugi dan lepi ameriški film »Samo človek«, delo režiserja Michaela Roemerja. To je njegov prvi film in pride zato v poštev za nagrado za filmske prvence. To pa je tudi edini film, s katerim so Združene države letos zastopane na beneškem festivalu, ker so spet umaknile film »Lilith«, ki naj bi jih uradno zastopal. Poleg tega je film »Samo človek« na letošnjem beneškem festivalu edini film s kake druge celine. Drugače so zastopane samo evropske filmske produkcije.

V petek predvajani Roemerjev film je potrdil vitalnost neodvisne ameriške filmske proizvodnje. Po vsebini odločno protirasističen in globoko human. Naslov je povzet po neki znani črnski baladi, ki se začneja z verzom »Človek ni drugega kot človek«. To je tudi osnovna tema filma, ki prikazuje usodo mladega črnca. Mladi režiser Roemer je živel in deloval skoro dve leti med črnici v Alabami, Missisippiju in v drugih južnih državah. V svojem filmu je hotel pokazati, kaj pomeni biti črnc v beli družbi, katere sovražnost izvira v glavnem iz nerazumevanja in nevednosti. Roemer je imel težave celo pri iskanju financirjev za film, vendar ga je končno lahko izdelal, zlasti zaradi razumevanja sodelavcev. Tako so se na primer mnogi tehniki odrekli plači za sodelovanje pri filmu.

Film prikazuje dogodivščine mladega črnkega delavca, ki je našel delo v skupini pomožnih že-

POLJSKI PISATELJI ZA SVOBODO

Na nedavnem zborovanju varšavske podružnice poljske Zveze književnikov je prišlo do ostrega razjasnjevanja. Vzrok je bil ta, da predsednik ni hotel določiti kot delegate za vsedrjavni kongres književnikov, ki bo jeseni v Lublinu, nikogar od podpisnikov sedaj že slavnega »pisma štiriintridesetih« na ministrskega predsednika Cyrankiewiczza. Ker so pa bili pisatelji, ki so v marcu v tem pismu zahtevali »povratak k v ustavi zajamčeni svobodi mišljenja«, ravno najbolj znani in najboljši poljski pisatelji, so se ti na zborovanju uprli in zahtevali, da vnesejo tudi nje v seznam delegatov. Predsednika Zveze književnikov, Jaroslawa Iwaszkiewiczza, so obdolžili da ne brani svobode literature in da vse svoje delo omejuje na vprašanja materialne preskrbe piscev. Iwaszkiewicz se je branil s tem, da se je skliceval na svojo visoko starost, in je kritikom očital »črno nehalnost«.

Razen književnika in režiserja Tadeja Konwickega je proti ravnanju predsedstva posebno ostro protestirala vdova prejšnjega poljskega zunanjega ministra Zigmunda Modzelewskija, Natalija, ki je znana zlasti po svojih prevodih ruske književnosti.

Sele ko so podpisniki »pisma štiriintridesetih« eden za drugim demonstrativno odklonili udeležbo na kongresu književnikov, je bilo konec diskusije. Zborovanje je pa vseeno pokazalo, da varšavski književniki neomajno vztrajajo pri svojih pravicah. Brez avtorjev kot so Maria Dambrowska, Jerzy Andrzejewski ali Jan Kott, ki so vsi podpisali »pismo štiriintridesetih«, kongres književnikov ne bo reprezentativen.

NOVE JEVTUŠENKOVE PESMI

Moskovska literarna revija »Novii Mir« objavlja v svoji najnovejši številki na desetih straneh nove pesnitve sedaj 31-letnega Jevgenija Jevtušenka.

Jevtušenka so spomladi leta 1963 javno in ostro grajali zaradi njegovega ponašanja in njegovih izjav na potovanju po Zahodni Nemčiji in Franciji. Očitali so mu oportunistem in pomanjkljivo razumevanje komunizma. Svetovali so mu, naj si najprej poišče stik s fizičnim delom in sovjetskim ljudstvom, češ, da bodo lahko šele potem spet objavljali njegova dela.

Jevtušenko se je nato vrnil v Sibirijo, kjer je bil rojen. Sedaj objavljene pesnitve so drug Jevtušenkov prispevek, ki je izšel v reviji »Novii Mir« po njegovem javnem izobčenju pred več kot enim letom. Glavni urednik revije Tvardovski velja za Jevtušenkovega prijatelja.

Novo Jevtušenkove pesmi so v splošnem nepolitične. Ena se ukvarja z delom mehanika, ki upravlja bager. Veliko vlogo igra v novih pesmih sibirska pokrajina. Kot namig pa smatrajo sledeče verze: »Če je treba plačati trdo ceno zato, da je svet lep, potem sem pripravljen to ceno plačati.«

lezničarjev, ki živijo v železniških vagonih in jih po potrebi pošiljajo sem in tja. Njihovo življenje je neodvisno, a hkrati popolnoma odrezano od družbe. Toda Duff Anderson, — tako je mlademu črncu ime — se zaljubi v mlado črnsko učiteljico, katero poroči kljub temu, da se težka odloči za ustaljeno življenje, polno odgovornosti. Poišče si stalno delo v mestu. Toda ker je ponosen in ker se ne more odreči svoji naravi, pride nujno v spor z belo družbo, tako da ga odpustijo z dela in ga bojkotirajo. Ljubezen med njim in ženo je polna nežnosti in veselja, vendar pa se mladi črnc čuti ponižan brez dela. Končno iz tega občutka osramočenosti pobežne, toda novo srečanje z njegovim očetom, ki je vse življenje živel kot nekaj izobčenec in obupanec, pripravi Duffa do spoznanja, da je njegova moralna rešitev samo v družini, pri delu in v mirnem vztrajanju pri zahtevi, da se mu prizna pravica, da živi tudi on kot pravi človek.

Vsi igralci v filmu igrajo odlično in odlična je tudi fotografija v belem in črnem. Kritiki so opazili le nekoliko počasnosti v razvoju zgodbe. Vendar je film zelo ugajal in doživel žive aplavze.

Drugi filmi, ki so jih doslej predvajali, so razočarali, zlasti film Ingmarja Bergmana »Kar za deva vse te ženske«, s katerim so izven konurence začeli festival.

GOSPODARSTVO

O bližnji trgatvi

Do trgatve je sicer še precej daleč, najmanj 3-4 tedne, a upajmo, da bodo našim trtam neurja prizanesla in da bo trgatva takšna, kot sedaj kaže. Upamo da bo letošnja trgatva obilna glede količine in odlična po dobroti in da bo grozdje tudi izredno sladko. Ta dejstva bi morala razveseliti vsakega vinogradnika, ki vidi, da je njegov trud poplačan in da niso bili stroški zaman uporabljeni. S ponosom gleda vinogradnik na letošnjo obilico zdravega grozda.

Marsikaterega našega vinogradnika pa ne muči strah, da bi neurje in s tem povezano boleznimi škodovala mnogo obetajočemu pridelku. Mnoge namreč tarejo skrbi, kam spraviti ta obilni božji blagoslov, ko pa ni klet prazna, ker še ni prodan velik del lanskega pridelka. Kje dobiti obilo potrebne posode? Mnogi si bodo pomagali z nakupom cementnih cistern, če se bodo še dobile.

Vseh takih skrbi so prosti vinogradniki ob Tilmentu, okoli Pordenona, v provincah Treviso, Trento in Bolzano. Tam imajo mnogo vinarskih zadrug, ki prevzamejo ob trgatvi vse grozdje svojih članov in jim preskrbijo nekaj na račun. Članom ni potrebno skrbeti za usodo pridelka, ni potrebno se bati, da bi se vino skisalo, ni potrebno romati po gostilnah in barjih ter ponujati svoj pridelok. Vinogradnik naj skrbi, da bo pridelal mnogo in dobrega grozda, za ostalo naj skrbi zadruga.

Ob Tilmentu, v južnem delu province Videm sploh, v provinci Treviso in marsikod v Benečijah pa nimajo tako dobrega vina kot je pri nas, a imajo zadružne kleti. Te pa so danes skoraj prazne, ker so prodali ves od članov prevzeti pridelok. Mi pa imamo še polne kleti lanskega pridelka, ker nimamo zadružnih kleti. Tako daleč smo prišli, da urejajo dotične zadruge v naših mestih svoje prodajne podružnice. V Gorici, v bivši via Stretta — sedaj Belinzona — ima svojo podružnico zadruga iz Casarse.

Tako se godi ljudem, katere je Bog udaril z nespametjo in pretirano ošabnostjo, češ »moje vino je najboljšo in nočem, da se prodaja skupno s Štrbunkovo godljo«.

Upajmo, da bodo letošnje neprilike večino spametovale in da se bo resno mislilo seči po samopomoči: za vinogradnika pa je samopomoč samo v močni vinarski zadrugi. Je pa potrebno pohiteti, ker ne vemo, koliko let bo še na razpolago državna podpora za gradnjo zadružnih kleti.

KAM Z OSTALIM LANSKIM VINOM?

Vsa lanska nezdrava vina je potrebno čim prej prodati ali za destilacijo ali za izdelavo kisa. Isto pa naj se zgodi tudi s šibkimi vini, takimi, ki kažejo manj kot 9° Maliganda.

Zdrava močnejša vina lahko pomladimo ali pa hranimo taka. Pomladiti moramo vse sorte vin, katerih ni mogoče starati, ker prezoriijo že v prvem letu. Sem spadajo od belih predvsem tokajec in rebula, od črnih pa merlot. Tudi kraški teran prezori

že v prvem letu, a ga ni mogoče pomladiti, k večjemu mu lahko nekoliko poživimo okus, če v njem raztopimo po 40 gramov citronove kisline na vsak hl in teran premešamo. — Rizlinge, malvazijo, silvanca, burgundce (pinote) ni potrebno pomladiti.

Za pomlajevanje starih vin je lahko več postopkov, a najbolj enostaven je naslednji: V bedenj (plavnik, večji čeber) namljemo določeno količino grozda. Takoj odtočimo 40% mošta, s katerim kletarimo po stari navadi. Na ostalino v bednju, to je na tropine z ostalim moštom pa nalijemo toliko starega vina za pomlajevanje, kolikor mošta smo odtočili. Vsebinsko v bednju potem premešamo in pustimo pri miru dokler se ne ugreje in ne začne tiho kipeti. Tedaj odtočimo iz bednja vso tekočino (moštno vino), tropine pa sprešamo in prešeno prilijemo k mošnemu vinu. Potem poskrbimo, da vse dobro pokipi.

Glede pomlajevanja je velevažno, da pomladimo res samo popolnoma zdrava vina, ki ne smejo imeti nobene hibe, zlasti ne mnogo hlapne kisline. Nadalje pazimo, da se pomlajenih vin čim prej rešimo, da ne zastanejo v kleti. — Seveda bomo pomlajevali stara vina z istimi sortami, torej tokajec s tokajcem, rebulo z rebulo, merlot z merlotom, itd.

PRIPRAVI SI VINSKO POSODO!

Predvsem deni h kraju posodo, ki je bila v stiku z modro galico. Niti za trenutek ne sme priti grozdje v dotiko s tako posodo, ker se takoj navzame zelo težko odpravljive grenkobe.

Nato skrbno preglej ali ima vsa posoda zdrav les, zdrave doge. Če je kaj naolmlje-

nega ali gnilega, je potrebno premenjati. Nato prevohaj vso posodo, od ročne brentce in nabiralnega koša do ornice, orn, čebrov, bednjev in plavnikov, sodčkov in sodov ter cistern. Skrbno preglej tudi grozdni mlin in prešo.

Zlasti moraš paziti na kislino in plesnivo posodo. Če posoda hudo zaudarja po kisu, se jo izplača zdraviti samo, če ima popolnoma zdrav les. Isto velja za posodo, ki zaudarja po plesni. Zdravilo proti kislobi in plesni je »sanaton«, ki je aktiven kisik in se na zraku popolnoma izgubi. Zato ga prenašamo in hranimo v najlonovih vrečkah. Če pade le mali listič sanatona na obleko, jo razje. Je pa s sanatonom obilo dela, predvsem izpiranja z vodo, a izčisti temeljito. Lahko ga rabimo tudi za razbarvanje sodov, če hočemo sod od rdečega vina porabljeni za belo. Na ovojnicah kilogramskega paketa je natisnjeno navodilo, kako sanaton rabimo in koliko ga je potrebno v posameznih slučajih. Ne smemo sanatona raztapljati na prostem, temveč vedno v sodu.

Seveda ne sme vinska posoda puščati in navadno ni dovolj, da samo nekoliko pritegnemo obroče. Ali pušča ali ne, nam pove samo voda, s katero posodo napolnimo. — Proti puščanju sodov moramo imeti pri rokah kit za sode.

—0—

DRAŽJA VOZINA

V zvezi z vladnimi ukrepi za dvig gospodarstva se govori tudi o podražitvi voznine na železnicah. Cene za osebne potnine se bodo zvišale za približno 15 odstotkov.

Od predvojne dobe do danes so se povišale cene za osebni promet 49-krat, za tovorni pa 41-krat. Zadnje povišanje v iznosu 15 odstotkov je bilo določeno v januarju 1963. Manjše poviške, tako imenovano »zaokroženje navzgor«, je pa naložila železniška uprava v letošnjem februarju.

Pridelek jabolk in hrušk v državah Zahodne Evrope

V državah SET-a je bil lansko leto naslednji pridelek jabolk in namiznih hrušk (v 1000 stotih):

država	jabolka	hruške
Italija	23.360	9.500
Francija	9.470	3.070
Zap. Nemčija	19.410	4.150
Nizozemska	2.500	1.000
Belgija-Luks.	1.490	50

Cenitve za letošnje leto (1964) se ne razlikujejo mnogo, in sicer:

V Italiji cenijo pridelek jabolk na 22.950.000 stotov ali 1,8% manj kot lani. Pridelek hrušk pa je večji od lanskega za 4,6% in dosega 10 milij. stotov.

V Franciji je letošnji pridelek hrušk malo višji od lanskega, pridelek jabolk pa dosega 10,5 milij. st. ali 10% več. Pridelek jabolk v prihodnjih letih bo vedno višji, ker nastajajo stalno novi nasadi. Zasajajo pa Francozi predvsem visoko kvalitetne sorte, zlasti rodu Delicious, katere z lahkoto izvažajo, predvsem v Anglijo.

V Zap. Nemčiji cenijo pridelek jabolk za nekaj manj kot lani, pridelek hrušk pa za nekaj več.

Beneluks ima letino jabolk za 3-4% manjšo, pridelek hrušk pa za malenkost višjega od lanskega leta.

Anglija ima srednjo letino okoli 7 milij. st. namiznih jabolk. Cenijo, da bo letošnja letina tako jabolk kot hrušk za okoli 5% manjša od lanske. Ugotavlja se namreč, da angleški kmetovalci zelo redčijo svoja sadna drevesa, ker ne morejo — kljub trgovski zaščiti — vzdržati konkurence s francoskim, italijanskim in čezoceanskim (= ameriškim) sadjem, ki je odličnejše kvalitete in kljub temu po nižjih cenah.

Švica pridelala letno okoli 6 milij. st. jabolk. Za l. 1964 predvidevajo malenkost nižji pridelek tako jabolk kot hrušk.

Isto sporočajo iz Avstrije, ki pridelala v srednjem 3,3 milij. st. namiznih jabolk letno. Podobne razmere so na Danskem — srednja letina jabolk 2,2 milij. st. — in na Švedskem, kjer znaša srednji pridelek 2,6 milij. st.

Spanija javlja mnogo višjo letino hrušk, posebno zgodnjih sort, katere izvažajo že celi mesec na važne zap. nemške trge, kjer povzročajo občutljivo konkurenco italijanskemu blagu.

Ni na razpolago podatkov iz držav za železno zaveso.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Z udarcem fašistov so primoski Slovenci doživeli dogodke odločilne važnosti. Goriško deželno je hotela vlada razdeliti na več delov, avtonomija je bila v nevarnosti, deželni

123. Dr. E. BESEDNJAK

odborom je grozil razpust, slovenski jezik se je izganjal iz deželne uprave.

Urednik Goriške Straže je govoril z dr. Besednjakom in ga povprašal za njegovo mnenje o novih razmerah.

Vsa dežela je do dna vznemirjena, ker grozi goriški avtonomiji smrt. Mi moreš pojasniti, dragi doktor, kaj se godi z deželnim odborom.

»Kakor je vsem znano, je fašistovski državni prevrat strmoglavil v 48 urah skoro vse javne urade v Italiji. Fašisti so tudi v Gorici zasedli vse državne urade, vdalo se jim je vojaštvo, polastili so se občine in deželnega odbora. Imenovali so na deželnem odboru komisarja, ki ga je general Sanna v Trstu potrdil. Čim se je to zgodilo, so vedeli vsi, da je to revolucionarno in ne postavno dejanje. Potrebno je bilo, da se vprašanje reši po zakoniti poti. Vlada bi se bila morala odločiti ali potrdi revolucionarni ukrep generalu Sanni ali pa postavi deželni odbor v prejšnje stanje. Eno ali pa drugo! Vlada ni storila ne enega in ne drugega.«

Ko gre za življenjska vprašanja dežele, se naše politično vodstvo pač ni zadovoljilo s protesti. Kaj je ukrenilo vodstvo v Gorici.

BOJ SE PRENAŠA V RIM

»Politično društvo Edinost v Gorici se je postavilo takoj na stališče, da se mora vprašanje postavno urediti. Razpravljalo se je o

položaju na več sejah in haročilo poslancu Ščeku, naj gre v Rim. Obenem so odpotovali v prestolnico zastopniki laških avtonomističnih strank. Kakor znano, se je zgodila ista usoda kakor deželnemu odboru tudi goriški občini.

Poslanec Šček je spretno in hitro, kakor je bilo v njegovi navadi, stopil v stik z vlado, z Italijansko ljudsko stranko in številnimi politikami v Rimu. Imel je razgovore s poslancem Degasperijem, s fašistovskim podtajnikom Finzijem, s podtajnikom Acerbom, s senatorjem Salato, s profesorjem Sturzom, ministrom Gronchijem in tolmačil posvoda stališče našega društva.

Predsednik parlamentarnega kluba poslanec Ljudske stranke Degasperij se je podal z dvema ministroma k ministrskemu predsedniku Mussoliniju in ga vprašal: ali hoče vlada ohraniti v novih pokrajinah obstoječe zakone? In ali hoče ohraniti do končne ureditve deželne odbore, občinske zastope in posvetovalne komisije? Ministrski predsednik Mussolini je odgovoril z da!

Poslanec Šček se je podal nato z goriškim deželnim odbornikom Pontenijem k fašistovskemu podtajniku Finziju, ki je sedel v ministrstvu za notranje zadeve. Vprašala sta ga, kaj misli ukreniti glede Goriške. Državni podtajnik je odgovoril: vladati mora posvoda red in postava. Nemudoma brzojavim v Trst ter zaukažem, da se mora postaviti vse v staro stanje.«

GIUNTA IN BANELLI ZMAGALA

»Čim so izvedeli primorski fašisti za namen vlade, so začeli protiakcijo. Nemudoma sta se pojavila v Rimu poslanec Giunta in

poslanec Banelli, kjer so se nahajali v tem času tudi vsi voditelji goriških fašistov. Goriški župan z dvema podžupanoma je ravno tako odpotoval v Rim. V Rim je prispel deželni glavar Pettarin in dva člana Italijanske ljudske stranke s Primorskega. Boj se je prenesel v Rim.«

»Vse politične sile in struje so se začele gibati. Živo in hitro je šlo vse na delo. Zmagal je poslanec Giunta. V listih je izšla vest, da razpušča vlada posvetovalne komisije in da je senator Salata odstavljen. Zvedeli smo, da hoče vlada razpustiti tudi odbore v Istri, na Tirolskem in v Gorici.«

»Človek bi mislil, da je s tem vse zaključeno. Toda izvršil se je zopet protisunek. Nasprotna struja je uveljavila zopet svoj vpliv in zrasla na moči. Vlada je ustavila ukaz o razpustu deželnih odborov ter si pridržala proste roke.«

Tu mi govoriš le o poslancu Ščeku. Kje so bili ta čas drugi priznani voditelji?

»V teh usodnih tednih je bil izmed petoro poslancev edini Virgil Šček v Rimu na delu. Kaj je tržaško politično društvo ukrenilo? Nič, prav nič.«

Položaj je še nejasen. Vse sile so še na delu in ne vemo, kdaj pade odločitev. Morda že danes, morda v enem tednu. Na nekaj ne smemo pozabiti: vlada je sicer trdnejša kakor vsaka prejšnja, toda vojskuje se z velikimi težavami.

V našem slučaju, to je v novih pokrajinah, se mora odločiti: ali izvrši dano obljubo ali pa ugoditi zahtevi svoje stranke. Če izvrši obljubo, mora nastopiti proti lastnim pristašem. Teško je eno, neprijetno drugo.«

Končno se je Mussolini odločil za svoje ljudi in odpravil deželno avtonomijo v Istri, na Goriškem, Tridentinskem in v Južnem Tirolu.

(Dalje)

Nihče se ni smehljajal...

(Nadaljevanje s 3. strani)

predsobi gnetli ministri in hitlerjanski veljaki in razburjeno čakali na razvoj dogodkov. Hitler je sedel za mizo, Ribbentrop pa stal pri oknu. Oba sta ga napeto gledala. Schmidt jima je prevedel angleški ultimati. V svojih spominih piše, da je Hitler obsedel kot okamenel. Nekaj časa se ni zganil, nato pa se je obrnil k Ribbentropu, ki je prav tako otrplo obstal pri oknu. »Was nun?« (Kaj torej?) ga je vprašal Hitler za jeznim izrazom, kot da bi mu hotel očitali, da ga je zunanji minister narobe obveščal o reakciji Anglije. Ribbentrop je začel tiho govoriti, da je pričakovati, da bodo v eni uri tudi Francozi izročili enak ultimati. To se je tudi zgodilo.

Schmidt se je umaknil iz sobe in v predsobi so ga obkolili hitlerjanski veljaki in hoteli vedeti, kaj je novega. »Čez dve uri bo vojno stanje med Anglijo in Nemčijo,« je odvrnil. Tudi med njimi je zavladal smrtni molk. Nato se je obrnil Goering k Schmidt in dejal: »Če izgubimo to vojno, potem naj nam bo nebo milostljivo!« Goebels pa je stal potrto v kotu, kot političek. »Povsod sem videl potrte obraze, tudi pri manjših funkcionarjih, ki so bili v sobi,« je zapisal Schmidt.

Zaskrbljenost berlinskega prebivalstva

Tudi berlinsko prebivalstvo je sprejelo vesti o vojni s potrto. Francoski vele-

poslanik v Berlinu, Robert Coulondre, je 2. septembra, čakajoč na Hitlerjev odgovor na angleško-francosko noto peš hodil po Berlinu, da bi se prepričal, kakšno je razpoloženje. »Ugotovil sem, da ni bilo občutiti nič patriotičnega navdušenja in bojevitega entuziazma kot leta 1914. Povsod je vladalo izrazito krizno razpoloženje. Človek s ceste je bil potrto. Na svojem pohajanju po Berlinu nisem videl nikogar, ki bi se bil smehljajal ali šalil. Bil sem prepričan, da je prebivalstvo zaradi dogodkov 1. septembra zaskrbljeno in potrto. Menil pa sem, da se mnogi Nemci — nedvomno večina — še vedno zibljejo v varljivem upanju, da se spopad ne bo razširil,« je zapisal v svojih spominih. Le sfanatizirana, zapeljana nemška mladina je rjoveč pritrjevala »vodji«, ko je oznanil nemškemu narodu vojno.

Tudi berlinski dopisniki mnogih velikih evropskih listov so se strinjali v ugotovitvi, da je sprejelo nemško in zlasti berlinsko prebivalstvo vojno z zaskrbljenostjo, kakor da je slutilo, kaj ga čaka. Zanimiv dokument o tem predstavljajo berlinski dopisi znanega dnevnika »Neue Zürcher Zeitung«, ki je veljal za najbolj obveščeni evropski dnevnik.

Prebiranje dokumentov o izbruhu druge svetovne vojne bi moralo biti resno svarilo državnikom naših dni, kam vodi trma v

odklanjaju pametnih rešitev in sporazumov.

NARASTANJE SVETOVNEGA PREBIVAVSTVA

Prebivalstvo na Zemlji se pomnoži vsako leto za 63 milijonov duš, kot je razvidno iz letnega demografskega poročila Združenih narodov za leto 1963, ki je bilo objavljeno v ponedeljek. Po statistikah Združenih narodov je živelo sredi preteklega leta na Zemlji tri milijarde in 135 milijonov ljudi. Najhitrejša narašča prebivalstvo v Srednji Ameriki s karaijskimi otočji vred in v Vzhodni Aziji.

Po tem zadnjem letnem poročilu Združenih narodov živi vsaj 20% vsega svetovnega prebivalstva na Kitajskem. Četudi ni na razpolago uradnih kitajskih statistik, menijo statistiki Združenih narodov, da je šlo prebivalstvo Kitajske leta 1958 okrog 670 do 680 milijonov. Za Kitajsko slede Indija s 449 milijoni prebivalcev, Sovjetska zveza z 221 milijoni, Združene države s 187 milijoni, Indonezija z 98 milijoni in Pakistan s 97 milijoni. V Evropi ima največje število prebivalstva Zahodna Nemčija, namreč 55 milijonov. Sledi ji Velika Britanija s 53 milijoni.

Največje mesto na svetu je še vedno Tokio s svojimi 8 milijoni in 613 tisoč prebivalci; na drugem mestu je New York, ki pa s predmestji vred ne doseže niti osem milijonov prebivalcev.

ŠPORTNI PREGLED

Olimpijski nogometni turnir

V petek, 23. oktobra, bo v Tokiu, na velikem olimpijskem igrišču, finalno srečanje v nogometu za zlato svetinjo. Strokovnjaki se sprašujejo, ali bodo Jugoslavlani ponovili rimski uspeh, upoštevajoč, da se sploh ne pripravljajo za to vsekakor pomembno tekmo. Znano je, da bo, kot vedno, konec septembra selektor Lovrić mobiliziral vse tiste nogometaše, ki bodo tedaj v polni moči in jih poslal na Japonsko, nanašajoč se na domiselnost in talent jugoslovanskih nogometašev.

Kako se bodo odigrale nogometne tekme za olimpijski turnir? Katere ekipe upajo na končno zmago? Na vsa ta vprašanja je odgovorila seja, ki je bila v začetku avgusta v Lozani. Določili so naslednje skupine: A: Nemčija, Romunija, Mehika in Iran; B: Jugoslavija, Madžarska, Severna Koreja in Maroko; C: Češkoslovaška, Brazilija, ZAR in Južna Koreja; C: Italija, Argentina, Japonska in Ghana. Tekme bodo potekale po italijanskem načinu (srečanja med ekipami vsake posamezne skupine) in prvi dve ekipi se bosta uvrstili v četrtfinale. 11. oktobra bodo na sporedu naslednje tekme: Jugoslavija - Severna Koreja, Madžarska - Maroko, Nemčija - Iran in Mehika - Romunija; 12. oktobra pa: Italija - Japonska, Češkoslovaška - Južna Koreja, Brazilija - ZAR in Argentina - Ghana. Jugoslavija se bo 13. oktobra srečala proti Maroku in 15. oktobra pa bo igrala proti Madžarski. Italija se bo 14. oktobra spoprijela z Gano in 16. oktobra bo nastopila proti Argentini.

Ostale zanimive tekme bodo: 13. oktobra: Nemčija - Romunija in 16. oktobra Češkoslovaška - Brazilija.

Četrtfinalne tekme bodo odigrali 18. oktobra, polfinalne 20. oktobra, 23. oktobra pa bodo finalna srečanja.

Strokovnjaki predvidevajo, da bodo premagale prvo oviro naslednje enajststoričnice: Nemčija in Romunija, Jugoslavija in Madžarska, CSSR in Brazilija ter Italija in Argentina. Zelo nevarni bosta ZAR in Japonska.

ZMAGA MLADIH SLOVENSkih JADRALCEV V TRSTU

Slovensko športno javnost na Tržaškem je resnično razveselila lepa zmaga štirih mladih slovenskih jadrancev iz Kopra na peti mednarodni regati jadrnic razreda »Kadets«, ki se je v nedeljo končala v Trstu. Zasedli so v končni razvrstitvi prvo in drugo mesto, medtem ko sta pristala na tretjem mestu mlada, komaj desetletna Švicarja Bryner-Moser.

Posadko zmagovite jadrnice »Avgust« koprskega jadrnega kluba »Jadro« sta sestavljala 15-letna jadrca Bandal in Gulič (na žalost ne vemo njunih krstnih imen, ker niso bila nikjer objavljena, a bi nam prišlo vedeti za celotni imeni mladih športnikov). Posadko jadrnice »Julij«, ki pripada istemu jadrnemu klubu, pa sta sestavljala prav tako mlada Orel in Fafangel (tudi o teh dveh so objavili samo priimka). Fafangel je sin znanega koprskega jadrca Fafangla, ki je požel že mnogo zmag na mednarodnih regatah. Jabolko res ne pade daleč, oziroma ne... zajadra daleč od drevesa.

Italijanski in zlasti tržaški tisk se je zelo pohvalno izražal o vseh štirih mladih jadrcah in »Piccolo« je prinesel tudi sliko Bandla in Guliča, pri čemer ni pozabil omeniti, da so zmagali mladi jadrca iz Kopra s starima jadrnicama in z zakrpanimi jadrji, medtem ko so imeli konkurenti bleščeče jadrnice in velikanske površine jader.

Na tretje mesto sta se v končni lestvici uvrstila — kot rečeno — z jadrnico »Old Shatterhand« desetletna švicarska dečka Bryner in Moser, ki tudi odlično obetata (Bryner je tudi sin znanega jadrca), na četrto mesto pa mlada Miljčana Apostoli-Marocco z jadrnico »Castel di Mugina«.

Zlasti v nedeljo je pihal zelo močan veter, prava burja, in bil je izreden užitek gledati, kako so jadrnice švigale po zalivu in križarile proti vetru, včasih z jadrji skoraj v dotiku z vodno gladino. Jadrnanje se je tudi tokrat razodelo kot sijajen šport.

Oglejmo si moč posameznih enajststoričnice druge skupine, kjer igra Jugoslavija. Znano je, da Jugoslavlani kot nosilci zlate kolajne niso odigrali nobene izločilne tekme. Med pripravami so dvakrat klonili pred Romuni z izidom 1-2. Glavni favoriti je Madžarska, ki je izločila tako Švedsko (4-0 in 2-2) kot Španijo (2-1 in 3-0). Maroko je odpravil Nigerijo (4-1 in 2-1) in Etiopijo (1-0 in 1-0). Severna Koreja pa je porazila Burmo (1-0 in 0-0) in Tajlandijo (2-0 in 5-0).

Veliko zagonetko predstavljajo Japonci. List »Asaki Simbuna« javlja, da bodo vsi presenečeni pri ugotovitvi napredka japonskega nogometa in marsikateri ekipi bo spodletelo. Če si ogledamo spored tekem, bi bila prva porazenka prav Italija.

—0—

Kulturne novice

TEKMOVANJE PEVSKIH ZBOROV V AREZZU

Na mednarodnem tekmovanju pevskih zborov v Arezzu je zmagal v kategoriji gregorjanskega petja ženski pevski zbor Svete Cecilije iz Trenta. Drugi je zbor praških madrigalistov, tretji pa polifonski zbor Corritano iz mesta Porto Torres na Sardiniji. Nastopi so bili v baziliki svetega Frančiška.

V kategoriji mešanih zborov, ki imajo od 24 do 40 pevcev, je zmagal zbor »Philippe Caillard« iz Pariza. Drugi je zbor »Monteverdi« italijanskega instituta iz Hamburga, tretji pa zbor praških madrigalistov. Šesto mesto si je pridobil tržaški pevski zbor »Taritni«, ki ga vodi pevovodja Kirschner, sedmo mesto pa akademski pevski zbor »Ivan Goran Kovačić« iz Zagreba.

Sedaj so končani vsi trije kiparski simpoziji »Forma viva«, ki so se vršili v Portorožu, Kostanjevci in v Ravnah na Koroškem. Prejšnji četrtki so zaključili simpozij v Seči pri Portorožu, kjer so klesali svoje kipe iz kamna Vojin Bakić, Italijanka Stefania Bragaglia, Franco Loui's Chavignier, Argentinka Magda Frank, Anglež John Skelton in Japonec Sijete Siman.

V Budimpešti je umrl v starosti 84 let znan madžarski slikar Bertalan Por. Bil je prijatelj Pa-

bla Picassa. Dolgo časa je živel v Parizu. Zadnje čase je bil spet večkrat v Parizu, da se je sestel s starimi prijatelji.

V kraju Lido di Camaiore je umrl znani italijanski pisatelj in časnikar Goffredo Bellonci. Bellonci, ki je bil star 82 let, je prispel za nekaj dni v Versilijo gost založnika Mondadorija. Letos je še aktivno sodeloval pri izbiri del za literarno nagrado Viareggio. Aktivno vlogo je imel vedno tudi pri podelitvi nagrade Strega.

V razstavnih palači v Rimu so odprli »kritično razstavo Michelangelovih del«. Med razstavo bodo prvič predvajali v posebni filmski dvorani dokumentarni film o Michelangelu.

Od šestega septembra dalje bodo v Beogradu prirejali krožne avtobusne izlete, ki bodo omogočali domačim in tujim turistom ogled srednjeveških srbskih samostanov. Na enodnevnem izletu bodo izletniki obiskali po dva samostana.

V okviru mednarodnega festivala sodobne glasbe v Benetkah bo nastopila 11. in 12. septembra v beneškem gledališču La Fenice državna opera iz Hamburga z dvema baletnima predstavama, za kateri bo poskrbel scenografije slavni George Balanchine.

Tržaški dirigent Oskar Kjuder je dirigiral te dni na dubrovniških igrah simfonični orkester dubrovniškega mesta. Orkester je izvajal med drugim skladbo Vasilija Mirka »Vidojka« — uvertura. Kjuder je bil deležen obilnih priznanj občinstva in tudi kritikov.

Luchino Visconti pripravlja nov film z naslovom »Zvezde Velikega voza«, glavne vloge bodo igrali Claudia Cardinale, Jean Sorel in Tab Hunter. Tema filma je podobna zgodbi v filmu »Roko in njegovi bratje«, gre spet za dogodke v mali

Umrla je angleška pisateljica Naomi Jacobs. Smrt jo je dohitela v kraju Sirmione pri Bresci. Stara je bila 80 let. Napisala je okrog 40 del. V Angliji je bila zelo znana, zlasti tudi kot bojevitica perdstavnica feminističnega gibanja.

V bližini Umaga so posneli zadnje zunanje posnetke italijansko-francoskega filma »Hercule, Samson, Maciste in Ursus«. Med igralci so Lia Zoppelli, Helene Chanel in Tržačan Livio Lorenzon.

Brigitte Bardot bo snemala nov film v Londonu. Gre za komedijo. Njen partner bo sedaj posebno priljubljeni filmski igralec Albert Finney.

ŽENA IN DOM

Zimska moda leta '65

V današnjem članku vam hočemo prikazati, kako si francoski krojači zamišljajo žensko modo 1965. leta.

Vsi se strinjajo s tem, da mora ženska nositi visoke krznenne ovratnike; ramena morajo biti drobna in pas vitek. Rokave bomo nosile podnevi kot tudi ob večernih urah. Celo plesne obleke bodo imele rokave, čeprav bodo njihovi izrezi zelo globoki. Leto 1965 bo predstavljal zmago gladkega blaga s krznenimi podlogami. Predstavljamo vam linije velikih krojačev:

Dior — Široke, komodne plašče obogatijo veliki krzneni ovratniki, ki segajo do ušes, klobuki so majhni in iz istega krzna kot ovratniki.

Laroché — Velike krznenne ovratnike bomo nosile tudi na zimskih kostimih, katerih krila se podaljšajo za kak centimeter. Plašči so gładki in široki, enobarvni in iz težke volne.

Larvin — Kostimi so gladki, nalahko podčrtajo pas in so na bokih nekoliko širši. Plašče z velikimi ali majhnimi ovratniki bomo nosile nad oblekami nasprotnih barv.

Nina Ricci — Dolgi volneni afi usnjeni jopiči za zimske športe odprejo modno kolekcijo leta 1965. Prevladuje črna barva. Ponovno se pojavljajo obleke z lameja, stil »Hollywood 1940«.

Griffe — Plašči so zmerno široki z visokimi okroglimi ovratniki.

Herin — S športnimi kostimi iz tweeda bomo nosile nagubana krila, večerni kostimi pa bodo iz lameja ali zameta.

Da povzamemo na splošno, kakšen bo tip ženske 1965. leta: Nosila bo majhen krznen klobuk, oči si bo podaljšala s svinčnikom, ustnice pobarvano rdeče, visok krznen ovratnik, zlašč z ozkimi rameni, izbrala bo gladko blago in gabardine, krilo bo narahlo široko, nogavice pa volnene.

— Ondina —

Daljša rodna doba žensk

Angleški kirurg dr. Donald Frommer je objavil v reviji »Medical Journal« razpravo, v kateri dokazuje, da je prišel po pozornem preučevanju primerov v svoji bolnišnici do spoznanja, da se je doba, v kateri ženske lahko postanejo matere, v zadnjih letih precej podaljšala. Zdaj se pogosto zgodi, da ženske rodijo še po svojem petdesetem letu. Povprečna rodna doba je danes štiri leta daljša kot rodna doba njihovih babic.

Vzroki za to po mnenju dr. Frommerja niso ugotovljeni, možno pa je, da je to posledica boljše prehrane ali višje življenjske ravni. Prepričan pa je, da to nima nič opraviti z dejstvom, da so današnje družine manj številne.

Ugotovljeno je bilo tudi, da postanejo dekleta rodovitna povprečno dve leti prej kot v preteklosti. Tako se je skupno podaljšala povprečna rodna doba pri ženskah za šest let.

ka Ivy Ling Po za svojo vlogo kot »Lady General Hua Mu-Lan« v filmu enakega naslova.

ZA
V
NAŠE
NAJMLAJŠE

23

B
A
R
E
E

Po povesti
O. Curwooda
riše
Miki Muster

139. McTaggart sicer ne bi niti za trenutek okleval in bi Nepeeso enostavno ugrabil, če ne bi bil njen oče napol Francoz in je bila tako tudi mladenka francoske krvi. Da, če bi bila čistokrvna Indijanka, je ne bi nobena previdnost obvarovala pred njegovim nasiljem. Tako pa... Že nešteto krat je McTaggart ob tej misli jezno klet in stiskal pesti.

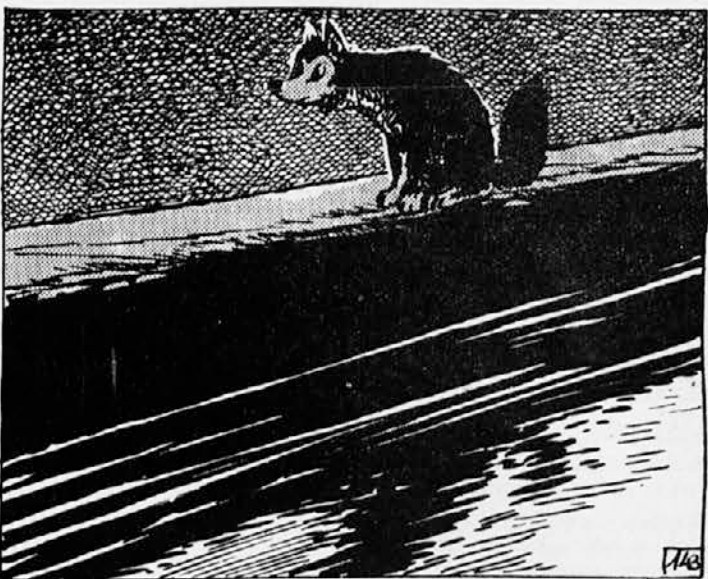
140. Obraz se mu je odvratno, hudobno spajil. Naj Pierrot in Nepeesa samo poskusita odbiti njegovo snubljenje! Potlej bo Pierrot že videl, kdo je pravi gospodar gozdov in lovišč! In če ga tudi uniči — Nepeesa se mora poročiti z njim! Da, imel jo bo, pa čeprav bi moral prej ubiti njenega očeta! Zakaj pa ne, en sam strel — in nihče ne bo nikoli izvedel!

141. Vse do predvečera McTaggartovega prihoda Pierrot ni upal povedati hčerki svoje skrbi. Ko ji je končno vse povedal, je dodal: »To je žival, hudič v človeški podobi. Raje bi videl, da bi bila pokopana poleg matere, kakor da bi postala njegova žena! Kaj naj mu torej odgovorim?« Nepeesa je ostala mirna: »Reci mu, da mu bom sama odgovorila.«

142. McTaggart je imel do Pierrotovega doma štirideset milj hoda. Odpravil se je peš in se zvečer utaboril približno na pol poti, v neosredni bližini jezera bobrov. Z večerjo si ni delal skrbi. Nastavil je pol ducata zank za zajce in se potem vrnil v svoje malo taborišče. Zakuril je ogenj, pirstavil kotliček za kavo in začel pražiti slanino.

143. Od vseh vonjev je prav gotovo najbolj vabljev vonj po praženi slanini. Ni čudno, da je predramil tudi Bareeja, ki je ležal v svoji vdolbini na jezerskem jezcu. Sedel je in začel vohljati. Od medvedove smrti v kanjonu se je bil njegov jedilnik občutno poslabšal, sestavljali so ga sami raki. Mamljiv duh po neznanu dobroti ga je popolnoma prevzel.

144. Nenadoma je Baree postal strašansko lačen. Dražil ga je prijetni vonj, ki je bil v nekaterih trenutkih tako močan, pa se je nenadoma spet izgubil. Napotil se je v gozd, da bi videl, od kod prihaja vonjava. Obenem je v svetli noči poskusil svojo lovsko srečo, toda imel je smolo. Brez uspeha je prepodil družino jerebic in nagnal zajca v beg.